

FUNCTIONARUL PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

SUPPLEMENT LA REVISTA „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”

„Acel vlăstar plantat în primăvară dă roade bune de un sfert de veac”

În centrul atenției Senatului – managementul calității

În cadrul ședinței Senatului Academiei de Administrare Publică din 12 decembrie curent s-a decis crearea unei noi subdiviziuni în instituție – Serviciul de asigurare a calității.

Argumentând necesitatea creării acestei structuri, rectorul Academiei Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar, a estimat că, în conformitate cu Strategia privind reforma administrației publice, Academia urmează să creeze și să aplice, până la finele anului curent, sistemul de asigurare a calității procesului de instruire. În acest scop în instituție au avut loc un șir de activități cu suportul Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ). În conformitate cu această decizie au fost aprobată o nouă redacție a Regulamentului privind sistemul de management al calității, s-a dispus crearea comisiilor de asigurare a calității în subdiviziunile Academiei.

De asemenea, au fost operate modificări la Regulamentul privind procesul de dezvoltare profesională a personalului și Regulamentul Departamentului dezvoltare profesională. Directorul Departamentului, Aurelia ȚEPORDEI, care a prezentat informația, a precizat că, în conformitate cu noile modificări în procesul de dezvoltare profesională, urmează a fi pus accentul pe beneficiarii cursurilor, pe calitatea acestora, dar nu pe proces ca atare.

Senatul a aprobat rapoartele obținute în cadrul proiectelor „Consolidarea instituțională și funcțională a administrației publice locale în Republica Moldova în contextul implementării Acordului de Asociere la UE” și „Managementul dezvoltării regionale privind diminuarea disparităților interre-

gionale în cadrul Republicii Moldova prin prisma noii politici de coeziune europeană”, prezentate de directorii de proiect Tatiana ȘAPTEFRAȚI, doctor, conferențiar universitar la Catedra științe administrative, și Tatiana TOFAN, doctor, conferențiar universitar, șef Catedră economie și management public.

În aceeași ședință au fost aprobate temele tezelor de master și de doctorat, precum și conducătorii științifici ale acestora, informațiile fiind prezentate de Ion DULSCH, director Departament studii superioare de master, doctor, conferențiar universitar, și Silvia DULSCH, șef Direcție știință și doctorat, doctor, conferențiar universitar.

Rodica CAMERZAN, șefa Bibliotecii științifice, a prezentat o informație despre politica instituțională a Academiei privind accesul deschis la informație. Documentul aprobat de Senat prevede, între altele, implementarea accesului deschis la publicațiile științifice prin două modele complementare :

autoarhivarea în repozitoriul instituțional AAP și publicarea revistei „Administrarea Publică” în registrul internațional DOAJ și în alte baze de date cu acces deschis.

Cu unanimitate de voturi a fost ales un nou membru din oficiu al Senatului - Elena ANDRONOVICI, șef Direcție planificare și evidență contabilă.

Sergiu VLĂDICĂ

Conferința tinerilor cercetători - 2018

Catedra științe administrative a Academiei de Administrare Publică invită tinerii cercetători să participe la Conferința științifico-practică internațională cu genericul „Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice”, ediția a IV-a, care se va desfășura în incinta Academiei de Administrare Publică la 23 februarie 2018.

Conferința științifico-practică internațională „Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice” lansează un nou apel pentru implicarea activă a tinerilor cercetători - studenți, masteranzi, doctoranzi, cadre didactice debutante și personalul din administrația publică - în dezbaterile problemelor de organizare și funcționare a administrației publice, în elucidarea factorilor care determină eficiența instituțiilor publice.

În cadrul conferinței vor fi abordate probleme teoretice și practice privind:

- organizarea și funcționarea autorităților administrației publice;
- reforma administrației publice și modernizarea serviciilor publice;
- transparența și integritatea în administrația publică;
- formarea și dezvoltarea profesională a funcționarilor publici;
- descentralizarea financiară în activitatea administrației publice locale;
- dezvoltarea regională;
- e-guvernare etc.

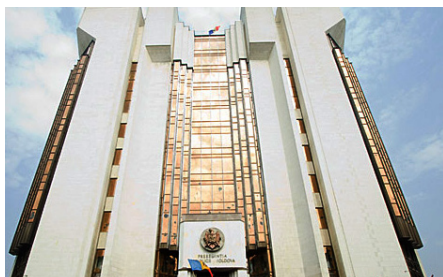
Limbi de lucru: română, engleză, rusă.

Informații privind condițiile de participare la conferință le puteți afla accesând site-ul AAP – www.aap.gov.md

Ziua Ușilor Deschise la Reședința de Stat

Așa cum a promis președintele Republicii Moldova, Igor Dodon, în fiecare zi de vineri a lunii decembrie este organizată Ziua Ușilor Deschise. Circa 100 de copii din raioanele din zona de centru a țării și din Chișinău, au vizitat Reședința de Stat și Reședința de la Condița.

Copiii au rămas impresionați de excursia din incinta Președinției, precum și de natura care înconjoară reședința de la Condița. Copiii au fost curioși să afle mai multe lucruri despre activitatea instituției pe care o conduce șeful statului.

Elevii au mulțumit Fundației de Binefacere a Primei Doamne pentru hainele călduroase și dulciurile pe care le-au primit.

„Emoțiile pozitive ale copiilor, m-au convins că această practică este binevenită, de aceea, vom realiza și în continuare Ziua Ușilor Deschise, prioritate fiind acordată copiilor”, a spus Igor Dodon.

x x x

Președintele Republicii Moldova, Igor Dodon a avut o întrevedere cu Ambasadorul Federației Ruse în Republica Moldova, Farit Muhametșin.

Părțile au discutat chestiuni legate de dezvoltarea relațiilor bilaterale, dar și au făcut un schimb de opinii despre situația din regiune.

Interlocutorii au remarcat importanța reuniunii grupului interparlamentar de prietenie „Moldova-Rusia”, care a avut loc la Moscova, ieri, și la care au participat din partea moldovenească - membrii Parlamentului Republicii Moldova și ai Adunării Populare a Găgăuziei, iar din partea Dumei de Stat a Federației Ruse - deputați din fracțiunea partidului „Edinaia Rossiia” și „Spravedlivaia Rossiia”. Potrivit șefului statului, astfel de întâlniri contribuie, cu certitudine, la consolidarea și extinderea dialogului și a relațiilor moldo-ruse.

Farit Muhametșin i-a transmis lui Igor Dodon invitația președintelui rus Vladimir Putin de a participa la summit-ul informal al șefilor statelor-membre ale CSI, care va avea loc la Moscova la 26 decembrie, curent. Președintele Moldovei a acceptat această invitație, confirmând că va participa la ea.

Promovarea și respectarea drepturilor universale ale omului constituie o prioritate a activității Parlamentului Republicii Moldova. De Ziua Internațională a Drepturilor Omului, marcată anual la 10 decembrie și cu prilejul celor 70 de ani de la semnarea Declarației Universale a Drepturilor Omului, președintele Parlamentului Andrian Candu a adresat un mesaj video.

„Mă bucur că lucrurile se schimbă și oamenii încep să se respecte. De la conștientizarea importanței propriei voci începe istoria drepturilor omului”, spune Andrian Candu.

Potrivit speakerului, Declarația Universală a Drepturilor Omului, acest document care a intrat în Cartea recordurilor Guinness, drept unul dintre textele traduse în cele mai multe limbi, este suflul civilizației noastre.

„Noi avem aceleași drepturi, indiferent de etnie, religie, sex sau statut social. Avem drepturi în virtutea faptului că suntem oameni. Este important să rămânem oameni în raport unul cu altul, indiferent de opțiuni politice sau limba vorbită. Să ne apărăm drepturile și să le respectăm pe ale celor din jur”, este apelul Președintelui Parlamentului.

Drepturile omului – prioritate a Parlamentului

Pe parcursul anului curent, Parlamentul Republicii Moldova a organizat și desfășurat mai multe evenimente dedicate respectării drepturilor copiilor, femeilor, persoanelor cu dizabilități, tinerilor etc. Totodată, Comisia parlamentară drepturile omului și relații interetnice a recomandat Guvernului să fie elaborat și aprobat planul național de respectare a drepturilor omului. În prezent, documentul se află deja în procedură legislativă și prevede punerea în aplicare a obiectivelor de dezvoltare durabilă din agenda Moldova 2030.

Declarația Universală a Drepturilor Omului a fost adoptată la 16 decembrie 1948, la Paris. Printre drepturile garantate de declarație sunt drepturi civile, politice, economice, sociale și procedurale.

Premierul Pavel Filip, la Summit-ul ICE

Prim-ministrul Pavel Filip a participat la Summit-ul Inițiativei Central-Europene (ICE), organizat sub egida Republicii Belarus, care a deținut în anul 2017 președinția acestei platforme.

În cadrul reuniunii, Premierul Pavel Filip a apreciat pozitiv oportunitatea de cooperare cu țările membre ale Inițiativei Central-Europene. „Cooperarea în cadrul ICE și agenda europeană a Republicii Moldova sunt complementare, cea dintâi contribuie la realizarea progreselor în îndeplinirea sustenabilă a

angajamentelor asumate în fața partenerilor europeni”, a declarat Prim-ministrul.

Totodată, Pavel Filip a reiterat susținerea inițiativelor ICE îndreptate spre dezvoltarea proiectelor regionale și transnaționale în diferite domenii, cu implicarea UE, în calitate de partener strategic al regiunii. O dovadă a angajamentului ferm al Republicii Moldova de a fi în continuare un partener de încredere, interesat în promovarea unei agende regionale active pe platforma ICE, este și semnarea Planului de Acțiuni al ICE pentru perioada 2018-2020.

În context, Pavel Filip a evidențiat rolul semnificativ care revine statelor membre ICE în dezvoltarea infrastructurii de transport în Europa, susținând eforturile statelor partener interesate de preluarea standardelor europene în domeniul transportului rutier.

„Fiind o verigă importantă la intersecția Europei de sud-est cu cea de est, cu deschidere spre rețelele de transport europene și eurasiatice, Republica Moldova își construiește politica în domeniul transporturilor pornind de la următoarele obiective: armonizarea legislației naționale cu standardele europene în conformitate cu Acordul de Asociere, conectarea și respectiv integrarea în coridoarele de transport transeuropene, obținerea unui acces mai mare pe piața europeană de transport auto”, a subliniat Pavel Filip.

Abonarea 2018

Revista metodico-științifică trimestrială „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”
Ind. poștal: 76957. Cost abonament: **3 luni - 42 lei; 6 luni - 84 lei; 1 an - 168 lei**

Masă rotundă la Glodeni

În cadrul Proiectului instituțional de cercetări aplicative „Consolidarea capacităților instituționale și funcționale ale administrației publice locale din Republica Moldova în contextul implementării Acordului de Asociere la UE”, pe 5 decembrie 2017, la Glodeni, a fost organizată masa rotundă „Buna guvernare la nivel local prin prisma optimizării proceselor administrative”.

Evenimentul s-a desfășurat în colaborare cu consiliul raional Glodeni și cu participarea reprezentanților consiliilor raionale Fălești, Râșcani și Edineț. Discuțiile au fost focusate pe patru procese de bază în activitatea autorităților administra-

ției publice locale din teritoriu. În alt context, Ion Leucă a menționat nivelul înalt și calitatea studiilor la Academie, precum și rolul acesteia în pregătirea și instruirea funcționarilor publici de toate nivelurile.

tor, conferențiar universitar la catedra Științe administrative a Academiei. În cadrul proiectului au avut loc mai multe activități menite să identifice dificultățile cu care se confruntă autoritățile publice locale, dar și să asigure suport metodologic în depășirea situațiilor dificile în activitatea acestora. Tatiana ȘAPTEFRAȚI a precizat că tematica mesei rotunde vine în context cu Strategia de reformă administrativă pentru anii 2016-2020, în care este stipulat în mod expres, că la finele implementării acesteia Republica Moldova să aibă un sistem de administrare publică eficient și responsabil. Iar acest scop poate fi atins atunci când procesele din administrația publică vor fi dirijate în cel mai responsabil mod și cu cele mai moderne instrumente de aplicare.

al Comisiei juridice, numiri și imunități, profesor, membru al echipei de cercetare, Iurie ȚAP, vicepreședinte al Comisiei administrare publică, dezvoltare regională, mediu și schimbări climatice, absolvent și doctorand al Academiei, directorul Departamentului studii superioare de master, Ion DULSCHII, doctor, conferențiar universitar, Tatiana SAVCA, lector superior la catedra Științe administrative, Ludmila ANDRIEVSKI, șef Direcție managementul personalului și relații publice.

„Am venit aici nu ca politicieni, ci ca niște colegi, ca să discutăm lucrurile deschis, pe față, să ne consultăm cu dumneavoastră. Pentru că legea trebuie să fie statică, nu pentru o zi sau două”, a remarcat Tudor Deliu. Deputatul a evidențiat legătura temei puse în discuție cu reforma administrativă care se desfășoară în republică, estimând că această reformă nu trebuie să provoace discordie în societate.

Iraida BÎNZARI, președintele raionului Fălești, Vasile GUȚU, vicepreședintele raionului Râșcani, Gheorghe PULBERE, vicepreședintele raionului Edineț, precum și mai mulți șefi de subdiviziuni, consilieri din cele patru consilii raionale au făcut schimb de experiență și

ției publice locale: procesul de planificare a activităților, organizarea proceselor de muncă în realizarea planului de acțiuni, procesul decizional și coordonarea activităților în realizarea obiectivelor, controlul și măsurarea rezultatelor activităților.

Președintele raionului Glodeni, Ion LEUCĂ, a accentuat în debutul dialogului că discuțiile la tema abordată sunt o necesitate vitală pentru funcționarii din administrația publică de nivelul I și II. În opinia sa, autoritățile publice locale trebuie să se conducă în activitatea lor de buchia legii. Iar înainte de adoptarea actelor legislative, ca acestea să fie funcționale, legiuitorii urmează să consulte organele

„Întâlnirile cu profesorii de la Academie sunt așteptate în teritoriu și de fiecare dată ne îmbogățesc cu cunoștințe atât de necesare în activitatea noastră practică”, a spus președintele raionului Glodeni.

„Am conceput această masă rotundă despre procesele administrative în administrația publică împreună cu conducerea celor patru raioane nu ca pe o discuție pur teoretică, dar, mai ales, ca pe un schimb de experiență care, ulterior, cu suportul savanților de la Academie, să se transforme în niște recomandări practice pentru funcționarii publici din întreaga republică”, a menționat managerul proiectului, Tatiana ȘAPTEFRAȚI, doc-

În calitate de moderatori ai discuțiilor la temele respective au fost deputații în Parlamentul Republicii Moldova Tudor DELIU, vicepreședinte

au abordat problemele cu care se confruntă în realizarea atribuțiilor ce le revin.

Sergiu ADRIAN

Abonarea 2018

Ziarul bilunar „**FUNCȚIONARUL PUBLIC.**” Indice poștal: 67919.
Cost abonament: **3 luni - 39 lei; 6 luni - 78 lei; un an - 159 lei**

Manager și leadership în instituțiile publice

Rectorul Academiei de Administrare Publică, Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar, a participat la inaugurarea lecțiilor din cadrul cursului „Manager și leadership”, pentru angajații cu funcții de conducere ai Ministerului Afacerilor Interne a Republicii Moldova.

Rectorul Academiei a accentuat faptul că activitățile și temele abordate în cadrul actualului curs vor contribui la dezvoltarea abilităților manageriale și de leadership, calități absolut necesare pentru realizarea eficientă a obiectivelor manageriale din cadrul ministerului de interne. Oleg Balan i-a îndemnat pe cei prezenți să participe activ la discuțiile și activitățile ce se vor desfășura pe parcurs.

În prezent, în instituțiile publice, abilitățile de leadership și de management ale conducătorilor reprezintă competențele-cheie, obligatorii pentru oricare manager de succes. Instruirea noii generații de conducători din sectorul public este o condiție indispensabilă a reformelor și creșterii eficienței, performanței și responsabilității în instituțiile publice. Cursul care se desfășoară în cadrul Academiei

sintetizează și prezintă într-o manieră aplicată principalele paradigme și modele ale leadership-ului organizațional, dar și fundamentele teoretice necesare luării deciziilor și dezvoltării echipelor eficiente.

Lecțiile din cadrul acestui curs vor permite participanților să-și actualizeze cunoștințele privind funcțiile managementului și leadership-ului și calitățile de bază ale unui lider, să-și formeze competențe în dezvoltarea echipelor și consolidarea rolului liderului de echipă, să valorifice experiența altor state în domeniul managementului și a leadership-ului, precum și să-și modeleze

atitudini de aplicare în practică a noilor cunoștințe în domeniul managementului și leadership-ului.

Reieșind din imperativele de implementare a reformelor, bazate pe criterii de eficiență, performanță și responsabilitate, cursul dat are o importanță semnificativă atât în pregătirea cadrelor de conducere în domeniul managementului și leadership-ului, cât și în contextul schimbării accentelor vizând instruirea noii generații de conducători din sectorul public.

Întru atingerea acestor directive, instruirea se axează pe următoarele obiective:

aprofundarea și actualizarea cunoștințelor în domeniul managementului subdiviziunii orientat spre eficiență și eficacitate, a culturii organizaționale, leadership-ului organizațional, comunicării, inteligenței emoționale; dezvoltarea abilităților de aplicare a diferitor stiluri de leadership, de comunicare și prezentare, de luare a deciziilor, identificare a factorilor motivaționali și a tehnicilor de motivare a personalului, delegare eficientă, utilizare a tehnologiilor informaționale moderne; modelarea atitudinii de orientare spre rezultat și performanțe și conducerea eficientă a echipei. Realizarea obiectivelor este asigurată prin aplicarea metodelor andragogice în procesul de instruire: prezentări, discuții, exerciții în grup, brainstorming, schimb de experiență.

Cursul va finaliza cu evaluarea cunoștințelor participanților și eliberarea certificatelor de absolvire.

Cursul se desfășoară în perioada 27 noiembrie - 22 decembrie curent și conține 130 de ore de studiu.

Cor. „F.P”

Pregătirea formatorilor în domeniul managementului proprietății publice

Academia de Administrare Publică, în parteneriat cu Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ), a organizat, în perioada 6 - 7 decembrie curent, un curs de pregătire a formatorilor în domeniul managementului proprietății publice.

Scopul acestui curs l-a constituit sporirea competențelor teoretice și practice ale participanților, calități necesare pentru prestarea cursului de dezvoltare profesională în domeniul managementului proprietății publice. Programa cursului a cuprins subiecte privind patrimoniul, proprietatea publică,

evidența contabilă a bunurilor proprietate publică, administrarea proprietății publice. În urma instruirii participanților și-au modelat aptitudinile necesare desfășurării eficiente a activităților de dezvoltare profesională în domeniul propus.

Ulterior, formatorii certificați în cadrul cursului respectiv vor fi implicați la realizarea programelor de dezvoltare profesională, care urmăresc scopul de eficientizare a managementului proprietății publice din Republica Moldova

La curs au participat cadre didactice ale Academiei de Administrare Publică, precum și colaboratori ai Agenției Proprietății Publice.

Aliona GIȚU,
metodistă, Departamentul dezvoltare profesională

Abonarea 2018

Revista metodico-științifică trimestrială „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”
Ind. poștal: 76957. Cost abonament: **3 luni - 42 lei; 6 luni - 84 lei; 1 an - 168 lei**

Pe 5 decembrie curent, prorectorul Academiei de Administrare Publică, Aurel SÎMBOTEANU, doctor, conferențiar universitar, Aurelia ȚEPORDEI, directorul Departamentului dezvoltare profesională, și Dinu MANOLE, șeful Direcției relații internaționale, au participat la o întâlnire de lucru, care a avut loc la Academie, cu parteneri de la Agenția de Dezvoltare Regională Centru și Asociația de Cooperare Transfrontalieră Euroregiu-

Cooperare cvadrilaterală

abordate aspectele privind perfecționarea notei conceptuale a proiectului „Dezvoltarea competențelor de muncă la nivel transfrontalier în România și Republica Moldova”, care urmează să fie inclus în Programul Operațional Comun România-Moldova 2014-2020.

Aurel Sîmboteanu a subliniat importanța acestor legături atât pentru instituții/ asociații,

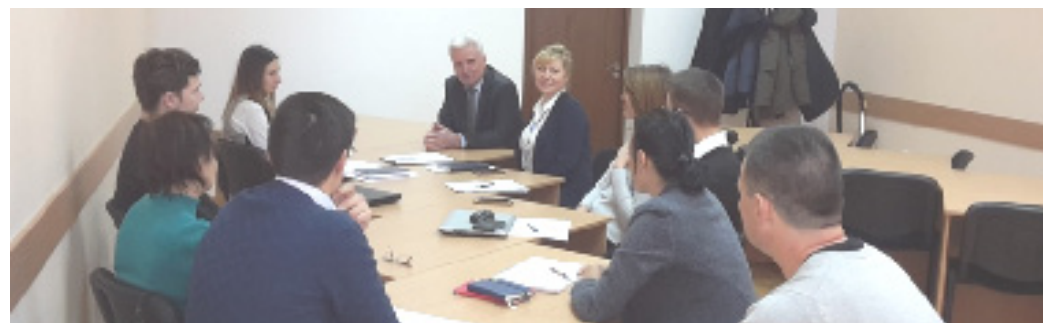
dere în rezultate pozitive reciproc avantajoase și asigurând disponibilitate deplină din partea conducerii Academiei în realizarea acestor obiective.

În cadrul discuțiilor a fost desemnat rolul Academiei de Administrare Publică ca lider de proiect, ținând cont de faptul că vor fi prevăzute o serie de cursuri de specializare, inova-

personalul din instituții publice, din ONG-uri, studenți, angajați din societăți comerciale și antreprenori. Academia de Administrare Publică are o experiență de aproape 25 de ani în domeniul învățământului superior și o echipă de profesioniști capabili să asigure o vastă gamă de servicii. Din componența parteneriatului Cvadrilateral mai face parte Asociația „Euroregiunea Siret – Prut - Nistru” din Iași (România).

S-a hotărât ca după modificările efectuate asupra schiței de proiect, în caz de necesitate, să mai fie organizată o întâlnire, la Iași, cu reprezentanți din partea partenerilor de proiect. Apelul de proiecte în cadrul Programului Operațional Comun România - Moldova este prevăzut pentru o perioadă de o lună de zile.

Ina MACOVEI,
metodistă, Direcția
relații internaționale

nea Dunărea de Jos (România), în cadrul căreia au fost

cât și pentru ambele țări, în ansamblu, manifestând încre-

re, antreprenoriale pentru grupul-țintă reprezentat de

Conceptul de economie socială discutat la Academie

La inițiativa colaboratorilor Academiei de Administrare Publică, pe 5 decembrie curent, în incinta Bibliotecii Științifice a instituției a avut loc o întâlnire a reprezentanților Academiei - Rodica SOBIESKI-CAMERZAN, șefa bibliotecii, Angela ZELENSCHI, doctor, conferențiar universitar, șef Catedră științe administrative, și Dinu MANOLE, șef Direcție relații internaționale, cu doamna Angela ACHIȚEI, reprezentant al CEO UtilDeco și Președinte al Fundației „Alături de Voi”, România.

S-a discutat asupra elaborării unui concept de proiect comun în domeniul economiei sociale în contextul modificărilor la Legea 223 cu privire la antreprenoriatul social, operate la 2 noiembrie 2017

Angela Achiței, este unul dintre cei mai buni experți în domeniul economiei sociale din România, deținătoare a premiului „Social Entrepreneur Of The Year” pentru 2016 în cadrul programului EY Entrepreneur Of The Year, singura competiție antreprenorială globală, care se derulează în mai mult de 145 de orașe din 60 de țări ale lumii, acoperind peste 94% din economia globală. Are o experiență de 15 ani de activitate la ADV, România, manager a peste 75 de proiecte europene.

Actualmente, în Republica Moldova este o lipsă de specialiști în acest sector. Academia de Administrare Publică

are potențial pentru a asigura instruirea unei astfel de categorii de specialiști, dar și să contribuie la ameliorarea sectorului prin cercetările efectuate de profesorii instituției.

S-a convenit să fie elaborată o schiță de proiect pentru a aplica în cadrul Programului Operațional Comun România - Moldova 2014-2020.

Cor. „F.P”

Abonarea 2018

Ziarul bilunar „**FUNCȚIONARUL PUBLIC.**” Indice poștal: 67919.
Cost abonament: **3 luni - 39 lei; 6 luni - 78 lei; un an - 159 lei**

O istorie a Academiei în file de ziar

Spicuiuri din ziarul "Funcționarul public"

Anul 2002

Ianuarie. Cu concursul Academiei este organizat un seminar de instruire prin intermediul Proiectului „Agenda locală 21 în Moldova”. Scopul principal al proiectului a fost promovarea principiilor dezvoltării durabile în Republica Moldova și a continuat până în luna mai 2003.

31 ianuarie 2002. Ziarul publică alocuțiunea Primului-Ministru Vasile Tarlev în cadrul întâlnirii cu colectivul profesoral-didactic, studenții și audienții AAP.

Februarie. Consiliul Administrativ de Editori al Institutului American de Date Biografice propune candidatura dlui Mihail Platon pentru a i se acorda titlul prestigios de „Om al Anului 2001”. Această decizie a fost luată în urma unor investigații minuțioase ale Consiliului Administrativ de Editori. Mihail Platon a fost desemnat Omul Anului 2001, grație realizărilor sale deosebite, fiind exemplu de urmat semenilor săi și întregii comunități.

Sunt publicate o anchetă cu primii absolvenți – specialiști cu studii superioare în administrația publică și materialele conferinței teoretico-practice din 21 mai 2002.

Nr. 9 – 14 – responsabil de ediție – Tudor Chifiac.

Nr. 15 - responsabili de ediție: Galina Mardare, Tudor Chifiac. Procesare computerizată: Dumitru Babară.

Nr. 16 – 21 - responsabil de ediție – Tudor Chifiac.

August. Cabinetul de Miniștri înaintează șefului statului propunerea de a reorganiza Academia de Administrare Publică de pe lângă Guvern în Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova.

Septembrie. Este publicat Decretul privind conferirea „Ordinului Republicii” domnului Mihail Platon, rector al AAP. Cu ocazia împlinirii vârstei de 70 de ani de către rectorul AAP Mihail Platon, la Academie au fost în vizită Președintele Republicii Vladimir Voronin, care i-a înmănat jubiliarului „Ordinul Republicii”, și Primul-Ministru Vasile Tarlev.

În anul de studii 2001-2002 Academia lansează prima promoție de specialiști cu studii universitare. Printre absolvenții instituției erau 10 parlamentari și 149 de funcționari din ministere și departamente.

În anul de învățământ 2002-2003 la Academie sunt înmatriculați 82 de studenți la anul întâi de studii universitare și 230 de audienți la studii postuniversitare.

21 noiembrie. Ambasadorul Federației Ruse la Chișinău, Pavel Petrovski, efectuează o vizită de lucru la AAP.

Noiembrie. AAP găzduiește o delegație de la Institutul Regional de Administrare Publică din Odesa al Academiei de Administrare Publică pe lângă Președintele Ucrainei, cu care este semnat un acord de colaborare.

5 decembrie. Ambasadorul Poloniei în RM, Piotr Marciniak, este oaspete al Academiei.

Din nr. 22, decembrie 2002 - responsabil de ediție este Boris Parii.

Absolvenții Academiei

Cunoștințe necesare pentru orice domeniu de activitate

Suntem în pragul Anului Nou – 2018, care pentru noi, absolvenții tuturor promoțiilor Academiei de Administrare Publică, este unul deosebit și prin faptul că se împlinesc 25 de ani de la fondarea acestei instituții, care a pus bazele și a dezvoltat știința autohtonă a administrației publice, știință care a format cadrul nou, democratic, al serviciului public într-un stat de drept. O spun aceasta din propria experiență, făcând o analiză a celor realizate în cariera mea profesională de până acum.

După absolvirea, în 1985, a Universității de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu” am activat în mai multe instituții: șefă de secție a Asociației Medicale Teritoriale Centru a mun. Chișinău, vice-director al Direcției sănătate a mun. Chișinău, șefă a Direcției resurse umane, instruire medicală și relații externe a Ministerului sănătății.

În aceste funcții de conducere am simțit necesita-

Larisa CATRINICI,
director, ISMP
Institutul Oncologic

tea de a-mi îmbogăți competențele și abilitățile manageriale pentru a dirija în mod profesionist echipele din subordine. Pe parcurs, am înțeles că pe lângă cunoștințele profesionale în domeniul medicinei sunt necesare și cunoștințe în domeniul managementului, adică administrativ. Fiindcă un conducător nu se naște, el se formează.

(Continuare în pag. 7)

Abonarea 2018

Revista metodico-științifică trimestrială „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”
Ind. poștal: 76957. Cost abonament: **3 luni - 42 lei; 6 luni - 84 lei; 1 an - 168 lei**

(Sfârșit. Încep. în pag. 6)

Și doar atunci când ai parte de practici teoretice și schimb de experiență oportună, utilă și eficientă, poți desfășura o muncă creatoare, care să aducă beneficii instituției în care activezi. Aceste cunoștințe le puteam acumula doar la Academia de Administrare Publică, despre care auzeam atâtea lucruri interesante. Iată de ce, în 2002, m-am înscris la studii la Academia de Administrare Publică, specialitatea *Management*. Acel doi ani de studii, când am fost instruiți din punct de vedere teoretic și practic de profesori erudiți și de o înaltă cumsecădenie, am acumulat bagajul necesar de cunoștințe în domeniul managementului.

Sunt convinsă că anu-

me calitățile manageriale obținute în anii de studii la Academie, au creat temelia pentru funcțiile de conducere, pe care am avut onoarea să le îndeplinesc ulterior:

- viceministru al sănătății, anii 2003-2005;

- director al Centrului Național de Transfuzie a Sângelui, anii 2005-2007, inclusiv coordonatorul primului proiect investițional susținut de Dezvoltare Europeană în Securitatea Transfuzională, care s-a finalizat cu succes, confirmat de experții externi;

- director general al Asociației Curativ-Sanatoriale și de Recuperare a Cancelariei de Stat, 2007-2008;

- ministru al sănătății (fiind prima persoană femeie în această funcție în țara noastră), 2008-2009;

- director medical, Centrul Sănătății familiei „Galaxia”, o instituție medicală privată cu spital și asistență specializată de ambulatoriu, prima care a implementat și a fost certificată, conform standardului Internațional ISO 9001: 2009, la managementul sistemului intern european de calitate de echipă.

Actualmente, activez în calitate de director al Instituției Medico-Sanitare Publice Institutului Oncologic.

Portofoliul de funcții, pe care-l am, îl datorez, inclusiv, pedagogilor Academiei de la care am preluat competență și abilități manageriale, care mi-au ajutat în cariera mea profesională.

Exprim respectul și adresez sincere felicitări

didactic al Academiei de Administrare Publică, care este izvorul cunoștințelor în domeniul administrației publice nu numai pentru funcționarii de stat, dar și pentru reprezentanții tuturor sferelor de activitate din teritoriu, public și privat, generând competențe, abilități și deprinderi necesare în activitatea managerială eficientă, extrem de importantă pentru Republica Moldova pe calea ei de integrare europeană.

Doresc ca anul 2018, an jubiliar, să fie pentru Academie un an al noilor realizări în pregătirea cadrelor de o înaltă calificare pentru continua modernizare a serviciului public al țării.

Ne scriu cititorii

Stimată redacție! Am hotărât să vă scriu ca să mărturisesc ce a însemnat pentru mine Academia de Administrare Publică. Studiile făcute aici m-au ajutat mult în cariera mea profesională, să mă încadrez în serviciul public. Fiind profesoară de limbă română și latină, am muncit în mai multe instituții de învățământ superior, precum Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Liberă Internațională din Moldova, apoi în calitate de profesor-coordonator la ÎM Casa Limbii Române „Nichita Stănescu” din Chișinău. Dar intuiția îmi spunea că locul meu este în serviciul public. Și timp de câțiva ani am îndeplinit funcția de șefă a Direcției social-umanitare și relații interetnice a Consiliului municipal Chișinău.

Violeta CRUDU,
primar de Cruzești,
mun. Chișinău

Însă pentru a realiza o carieră de succes în serviciul public aveam nevoie de ample cunoștințe în domeniu, aceasta fiind motivația de a urma studiile la Academia de Administrare Publică. Anii de studii au fost, într-adevăr, ani de deschidere spre noi orizonturi ale științei administrației, care m-au format ca funcționar public bine instruit, cu noi

viziuni pentru un management eficient în administrația publică.

Având studii de masterat la Academie, mi-am zis să mă implic mai activ în administrația publică și în 2015 am candidat la funcția de primar al satului Cruzești, mun. Chișinău, unde timp de 4 ani am fost consilier și cunoșteam bine problemele satului.

Astfel, în această perioadă scurtă al primului meu mandat de primar am reușit să rezolv mai multe probleme ale satului: reparația unor sectoare de drumuri și asfaltarea lor; construcția sistemului de canalizare la care au fost conectate gospodăriile din sat; reparația grădiniței și a gimnaziului cu suport financiar din partea FISM-ului și al Guvernului României;

extinderea rețelei de gazificare; alte proiecte realizate la solicitarea locuitorilor din sat.

Cele înfăptuite le datorez cunoștințelor teoretice și practice acumulate la Academie, dar și implicării consătenilor, pe care îi mobilizez tot datorită abilităților obținute la Academie. Iată ce a însemnat Academie pentru mine, căreia îi doresc noi realizări în anul său jubiliar.

Dar relațiile cu Academie nu s-au terminat odată cu încheierea studiilor. Cursurile de dezvoltare profesională, consultările la necesitate cu profesorii instituției ne permit să învățăm permanent știința administrației pentru a avansa în cariera de funcționar public, profesie care, o spun cu toată sinceritatea, este cauza vieții mele.

Abonarea 2018

Ziarul bilunar „**FUNCȚIONARUL PUBLIC.**” Indice poștal: 67919.
Cost abonament: **3 luni - 39 lei; 6 luni - 78 lei; un an - 159 lei**

Susținerea prealabilă a tezelor de master

În perioada 5 - 8 decembrie curent, la Academia de Administrare Publică a avut loc sesiunea de susținere prealabilă a tezelor de master, învățământ cu frecvență redusă, la următoarele programe: *Administrare publică, Anticorupție, Management, Management informațional în administrația publică și Relații internaționale*.

Susținerea prealabilă a tezelor de master a devenit o bună practică a procesului de studii, având ca scop estimarea nivelului de pregătire a teze-

lor de master și de identificare a lacunelor și măsurilor de îmbunătățire a calității lucrărilor.

Pentru cei 206 de masteranzi, reprezentanți ai autorităților publice centrale și locale, ai altor instituții, precum și ai sectorului real al economiei, etapa de evaluare a tezelor și încheierea merituoasă a celor 2,5 ani de studii de masterat este una definitorie în afirmarea lor ca adevărați profesioniști în serviciul public al țării, dar și în alte do-

menii de activitate.

După cum a menționat Ion DULSCHI, director Departament studii superioare de master, o oportunitate pentru masteranzi la elaborarea lucrărilor finale la nivelul exigențelor naționale și internaționale a fost îndrumarul metodic privind elaborarea tezelor de master.

O particularitate semnificativă a tezelor o constituie și faptul că lucrările au fost elaborate nu numai reieșind din postulatele teoretice, dar și în baza activităților practice de la locul de muncă al masteranzilor. Susținerea prealabilă a tezelor, în opinia conducătorilor științifici ai tezelor, a membrilor catedrelor, a de-

monstrat o bună pregătire a masteranzilor. Este un rezultat al muncii creatoare de cercetare, al conlucrării masteranzilor cu profesorii. Tezele au fost analizate minuțios, fiind înaintate propuneri, sugestii, opinii privind îmbunătățirea calității lucrărilor, utile pentru masteranzi de a se pregăti minuțios de susținerea finală a tezelor, care va avea loc în perioada 5 - 9 februarie 2018.

Rezultatul final al studiilor superioare de master vine să contribuie la sporirea competențelor funcționarilor publici, iar, în ultima instanță, și la creșterea calității serviciilor prestate către populație de autoritățile administrației publice.

Cor. „F.P”

Eveniment

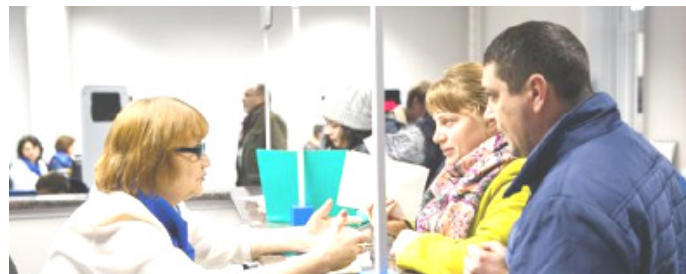
Deschiderea la Strășeni a primului Centru multifuncțional al Agenției Servicii Publice (ASP) din Republica Moldova constituie o modalitate sigură de a reduce birocrația, iar cetățeanul va avea acces la servicii mai calitative, oferite la prețuri optime și într-un timp redus.

Prezent la inaugurarea Centrului, Primul-Ministru, Pavel Filip, a menționat: „Mă bucur să particip la acest eveniment, nu doar pentru că este primul Centru multifuncțional din țară, dar și pentru că se deschide aici, la Strășeni, unde este raionul meu de baștină. Preconizăm, timp de jumătate de an, să avem asemenea centre în fiecare raion din Republica Moldova”.

Centrul multifuncțional va presta servicii publice oferite anterior de către cinci întreprinderi de stat: ÎS CRIS „Registru”, ÎS

„Camera Înregistrării de Stat”, ÎS „Cadastru”, Serviciul Stare Civilă și Camera de Licențiere.

Premierul Pavel Filip a menționat că deschiderea ghișeului unic de prestare a serviciilor publice este parte a reformei administrației publice cen-

trale, implementată de Guvern. Această reformă are drept obiectiv depolitizarea instituțiilor de stat și apropierea autorităților de

cetățeni „În următoarea etapă, și chiar acum este în discuție la Guvern, vom aproba încă un proiect care prevede că, în viitor, centrele multifuncționale vor oferi și servicii celor care doresc să înregistreze partide politice, culte religioase sau organizații

nonguvernamentale. După care, să ajungem, în final, ca toate serviciile oferite de către stat să fie prestate în astfel de centre.

Obiectivul final este ca serviciile publice să fie cât mai aproape de cetățeni, să le oferim în fiecare primărie”, a mai spus Pavel Filip. Șeful Executivului a specificat că, după simplificarea procedurii de eliberare a actelor, urmează reducerea numărului actelor de care cetățeanul are nevoie în relația sa cu statul. Unicul act va fi buletinul de identitate. Restul informației despre cetățean se va regăsi în registre de stat.

În următoarele șase luni, urmează a fi deschise centre multifuncționale în toate raioanele Republicii Moldova.

**Serviciu de presă al
Guvernului**

Primul Centru multifuncțional de servicii publice inaugurat la Strășeni

Abonarea 2018

Revista metodico-științifică trimestrială „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”
Ind. poștal: 76957. Cost abonament: **3 luni - 42 lei; 6 luni - 84 lei; 1 an - 168 lei**

Petru RĂBDĂU,
primarul comunei Rădeni

Zilele Solidarității Locale au fost ca o trecere în revistă a experienței și practicii de lucru avansate ale autorităților publice locale din Letonia, care prezintă pentru noi o adevărată școală a unui serviciu public modern. Au fost prezentări ale primarilor locali, aplicații, dialoguri, dar și manifestații culturale ca un tot întreg al potențialului autorităților locale în toate domeniile de activitate.

Mai la concret, noi am purtat discuții cu colegii noștri letoni în incinta Casei Europei, în cadrul căreia a fost evaluată cooperarea dintre APL ale celor două state și au fost identificate modalități reciproce avantajoase de colaborare.

De asemenea, am discutat despre posibilitățile de finanțare a unor proiecte ce urmează a fi implementate în unele localități din Republica Moldova. Un interes deosebit a prezentat pentru noi reuniunea, organizată în municipiul Jaunpils, a aleșilor locali din Republica Moldova, Letonia, Spania, Franța și Italia, în cadrul căreia au fost prezentate mai multe proiecte de colaborare dintre aceste țări și au fost puse bazele unor noi parteneriate.

Au fost prezentate exemple de creare și dezvoltare a infrastructurii, prin anumite

tehnici și metode.

De asemenea, am avut posibilitatea să facem schimb de experiență cu colegii noștri din țările respective și să cunoaștem practicile europene de consolidare a autorităților locale.

Aceste întâlniri au însemnat mult pentru noi, dar pentru mine, adică pentru comuna noastră, Rădeni, ele au multiplicat practicile avansate de lucru, noi fiind înfrățiti de doi ani cu comuna letonă Jaunpils. Preluând multe din experiența și practicile avansate de lucru ale colegilor noștri letoni, noi am lărgit sistemul de taxe locale pentru o mai bună gestionare a bugetului local și realizarea proiectelor în baza investițiilor proprii, alte forme și metode de lucru.

Pe mine, personal, m-a impresionat faptul cum se concurează cu comunitatea, cum sunt folosite posibilitățile locale la maximum eficiență. De exemplu, cum sunt susținute persoanele de vârstă a treia, care sunt antrenate în diverse activități după interesul și placul lor. Adică, unii produc articole de marochinărie sau de artizanat din lemn, ceară, lut sau ale materiale, femeile se ocupă cu țesutul, brodatul vestimentației portului popular etc., iar primăria organizează comercializarea lor pe piața locală sau în orașele din apropiere. Astfel, bătrânii sunt asigurați cu toate cele necesare, dar important este și faptul că, fiind antrenați în diverse activități, nu se simt singuratici, ci participanți activi în viața socială a comunității.

Sau ce semnificație deosebită are festivitatea de omagiere

a Cetățeanului de Onoare al comunei Jaunpils. În Casa de Cultură se adună tot satul și oamenii nu-și dau rândul să-l felicite, să-i înmâneze buchețe de flori. Nu este o invidie, ci o recunoștință sinceră pentru cel mai bun dintre buni, pentru Omul Anului.

Dar turismul? Și la acest capitol partenerii noștri au realizări de invidiat. Numai pe parcursul anului 2017, această comună, mai mică după numărul populației decât a noastră, a fost vizitată de peste 50 de mii de turiști, în mare, de peste hotare. Fiindcă au ce arăta și știu cum să promoveze locurile lor pitorești. Pot fi aduse multe alte exemple demne de urmat.

În baza experienței și prac-

pe bătrâni la domiciliu, să le ducă produse alimentare, să-i susțină în toate de ce au nevoie. Ne dorim, de asemenea, să adunăm exponate dintre cele mai vechi și mai noi, articole ale meșteșugului popular, alte relicve pentru a crea Muzeul satului, vom încerca să promovăm și noi turismul rural.

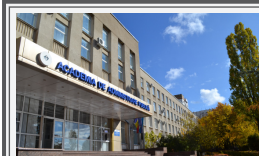
Dar ideile și planurile nu se termină aici. În 2018, în cadrul proiectului „Cooperarea în scopul consolidării capacităților autorităților locale și regionale, în scopul promovării dezvoltării țărilor partenere ale UE” pentru reprezentanții autorităților publice locale din Republica Moldova va fi organizată o nouă vizită de studii în Letonia.

ticilor de lucru ale partenerilor noștri letoni, lucrăm acum asupra elaborării unei strategii de consolidare a potențialului de activitate a primăriei și de dezvoltare a celor trei localități ale comunei – Rădeni, Drăgușeni și Zămcioji. Vom iniția colaborări mai ample cu oamenii din localitățile comunei, cu ONG-urile din sat pentru soluționarea problemelor, care-s tot ale comunităților. De pildă, ne gândim să implicăm elevii din clasele superioare de la gimnaziu, care să-i viziteze

Vom merge numaidecât la prietenii noștri letoni pentru a prelua alte proiecte și practici de lucru ca să le implementăm la noi. Ași mai adăuga aici că avem planuri de a ne înfrăți și cu două comune din România, ceea ce va constitui noi oportunități și posibilități de a merge mai departe pe calea consolidării autonomiei locale, de a dezvolta localitățile comunei noastre la nivel european.

Ion AXENTI

Abonarea 2018

Ziarul bilunar „**FUNCȚIONARUL PUBLIC.**” Indice poștal: 67919.
Cost abonament: **3 luni - 39 lei; 6 luni - 78 lei; un an - 159 lei**

Cu privire la originea rumânească a titlului „țar”

Andrei GROZA
prim-prorector al Academiei
de Administrare Publică, doctor,
conferențiar universitar

La noi, nimeni nu va pune la îndoială că titlul „țar” este de origine slavă. Și totuși în temeiul celor aflate de noi în procesul studierii istoriei antice și medievale a românilor, credem că cele cunoscute referitor la proveniența acestuia nu corespund adevărului.

Așadar, atât din lucrările de specialitate, cât și din dicționarele explicative ale limbilor română și rusă se cunoaște că titlul „țar” înseamnă conducător absolut al țării, monarh, suveran, împărat, rege.

Titlul de „țar” a fost purtat numai de conducătorii bulgarilor, sârbilor și rușilor. Majoritatea specialiștilor în domeniu presupun că cuvântul „țar” provine de la latinescul „caesar”, care a fost purtat de mai mulți suverani romani, începând cu Gaius Iulius Caesar (100/102 – 44 î.e.n.).

Un punct de vedere aparte, referitor la originea acestui titlu, a fost formulat de istoricul rus N. M. Karamzin, și anume, că rădăcinile acestui cuvânt trebuie căutate în limba asirienilor și babilonienilor, atrăgând atenția la nu-

mele regilor Falassar, Nabonassar ș. a., care se terminau cu „sar”.

Este straniu că, până în prezent, nimeni nu a încercat să clarifice ce conține cuvântul „țar”, utilizat de conducătorii Rusiei, unul dintre cele mai puternice state din toate timpurile.

După cum se vede, istoricilor slavi nu le convine să facă acest lucru, iar pe ceilalți, probabil, nu-i interesează această problemă.

Așadar, la părerea noastră, acei care au început a purta acest titlu nu au făcut-o în tâmplător, din contra, și-au dorit acest lucru și știau foarte bine ce înseamnă cuvântul, titlul „țar”.

Aceasta se vede destul de clar din cele relatate de francezul Jacques Margeret în lucrarea „Sostoianie Rossiiskoi Imperii Velikogo Kneajestva Moskovii” (Starea Imperiului Rus și a Marelui Knezat al Moscovei), editată în anul 1607 la Paris, după ce autorul a locuit câțiva ani în Rusia.

„Cuvântul „țar”, scria acesta, a fost luat din Sfânta Scriptură, fiindcă peste tot unde se vorbește despre David și Solomon ori despre alți regi, ei sunt numiți țarul David, țarul Solomon, traduși de noi ca regele David, regele Solomon.

Ei (rușii – n. n.) consideră că numele „țar” este superior și spun că cândva Domnul a dorit să-i distingă cu acest nume pe David, Solomon și pe alții, care guvernau casa lui Iuda și Israel, iar cuvintele Tsisar și Kroll sunt doar o născocire a oamenilor... Din cauza aceasta, după ce a ridicat asediul orașului Narva, împunerniciții săi, împreună cu

ambasadorii ambelor părți, s-au întâlnit pentru a încheia pacea între Rusia și Suedia, două zile au dezbătut despre titluri: Fiodor (feciorul lui Ivan al IV-lea – n. n.) dorea să aibă titlul de împărat, iar suedezii nu doreau să-i recunoască această calitate. Rușii spuneau că cuvântul „țar” este mai măreț decât „împărat”, iar când a fost semnat acordul și s-a convenit ca acesta întotdeauna să fie numit țar și mare cneaz al Moscovei, fiecare parte consideră că a înșelat-o pe cealaltă cu cuvântul „țar”. [1]

Așadar, cuvântul, titlul „țar” se folosea în limba vorbită de David (1005-965 î.e.n.) și Solomon (965-928 î.e.n.), care, după cum se știe, era numită arameică.

Într-adevăr, conform Vechiului Testament și altor izvoare scrise grecești, numele multor suverani de atunci se terminau în „sar.” Așa, de exemplu, la sirieni pot fi nominalizați Salmanasar I (1274-1245), Tiglatpalasar I (1115-1077), iar la babilonieni – Nabonasar (748-734), Tiglatpalasar III (729-727), Salmanasar V (727-722), Nabopalassar (626-605), Nabucodonosor II (605-562), Valtasar (556-539) ș. a.

Ținând cont de faptul că în alfabetul grecesc nu există litera „ț”, credem că toate numele de mai sus se terminau în „țar”, adică se pronunțau Salmanațar I, Tiglatpalațar I ș. a. m. d.

Mai mult, în limba ivrită, care a împrumutat multe cuvinte din limba arameică, numele acelorași conducători de țări se terminau în „țar.”

Așadar, titlul de „țar” a fost purtat de monarhi din cele mai vechi timpuri, de acei ce făceau parte din marele neam al arameilor, care, cu părere de rău, nu au reușit niciodată, pe parcursul isto-

riei, să creeze un singur stat unitar. Nu se pune la îndoială că bulgarii, care au venit în secolul al VII-lea din nordul Mării Negre și s-au așezat cu traiul pe malul drept al Dunării, nu erau slavi. Însă, practic, nu se cunoaște că aceștia erau geți și, deci, vorbeau aceeași limbă ca și vechii aramei atunci, la începutul secolului al X-lea, când au obținut posibilitatea de a se afirma în fața vecinilor, îndeosebi, a bizantinilor și l-au proclamat pe conducătorul lor, după cum era de așteptat, în limba maternă – „țar”.

Și pentru slavii de răsărit din secolul al XVI-lea cuvântul, titlul „țar” nu era străin, fiindcă și strămoșii acestora până a fi slavinizați au vorbit limba rumână. Cuvântul „țar” în limba arameilor nu putea să apară din senin, fără a nu a avea nimic la temelie. „Țar” provine de la țárnă (pământ), țarină (câmp, ogor, teritoriu al unei comunități), țară, unde „țar” era numit proprietarul pământului/țarinei, conducătorul comunității, țării. Într-adevăr, citind Vechiul Testament, depistăm foarte ușor că comunitățile conduse de țări erau organizate în structuri teritoriale numite țări: Țara Filistinilor, Țara Ascalonului, Țara Gazei, Țara Ecomului, Țara Elamului, Țara Mediei, Țara Zimirei ș. a. m. d. Exact așa, mai târziu, și la români – Țara Moldovei, Țara Oașului, Țara Făgărașului, Țara Românească, Țara Ungurească ș. a.

Țárnă, țarină, țarm, țară – sunt niște cuvinte prezente numai în limba română și, după cum se vede, numai în limba arameică. Anume de acolo s-au răspândit și au ajuns la alte neamuri cuvântul, titlul „țar”, cuvântul Terra cu sens de formațiune statală, de pământ și multe alte cuvinte.

Abonarea 2018

Revista metodico-științifică trimestrială „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”
Ind. poștal: 76957. Cost abonament: **3 luni - 42 lei; 6 luni - 84 lei; 1 an - 168 lei**

Inventatorul tehnologiilor verzi

Profesorul Victor Covaliov, de la Universitatea de Stat din Moldova, câștigătorul Premiului Guvernului Republicii Moldova „Inventator remarcabil” – 2017

Ediția a XV-a a Expoziției Internaționale Specializate INFOINVENT din acest an a fost una de succes pentru reprezentanții comunității științifice din țara noastră. Inovatorii moldoveni au triumfat și în acest an la Gala de decernare a premiilor, care a avut loc la Centrul Internațional de Expoziții „Moldexpo”.

Cea mai importantă distincție - Premiul Guvernului Republicii Moldova „Inventator remarcabil”, acordată în cadrul Expoziției INFOINVENT - i-a revenit inventatorului Victor Covaliov, doctor în chimie, profesor universitar, pentru ciclul de invenții în domeniul ecologiei. A fost editată și o antologie a tehnologiilor verzi de producere a energiei electrice și termice pe baza biogazului din biomasa deșeurilor agroindustriale, care include peste 100 de invenții. Și nu este vorba numai de surse energetice și termice autohtone destul de ieftine, dar și de o ecologie curată, sănătoasă.

O asemenea tehnologie a fost implementată cu succes în satul Fârlădeni, raionul Hâncești, de către liderul local Tudor Ungureanu, proprietarul SRL

„Garma-Grup”. Întreprinderea produce biogaz din dejecțiile animaliere, care este utilizat pentru necesitățile întreprinderii și pentru producerea energiei electrice.

Astfel, întreprinderea, printr-un circuit semiînchis, utilizează toate resursele, asigurându-și de sine stătător, volumul necesar de energie electrică și biogaz pentru întreg procesul de producere. Mai mult ca atât, întreprinderea are încheiat un contract de vânzare-cumpărare a energiei electrice cu furnizorul de energie electrică Gas Natural Fenosa, prin care o parte din energie este livrată către populație.

Amintim, în context, că profesorul Victor Covaliov, supranumit și „inventatorul tehnologiilor verzi și gardian al purității”, a câștigat, în 2015, Premiul Național Energy Globe, Republica Moldova, pentru proiectul „**Producerea biogazului din biomasa deșeurilor agroindustriale**”. Proiectul câștigător a fost într-o competiție acerbă, la care au participat 1500 de proiecte din 170 de țări ale lumii la 5 categorii: **Pământ, Foc, Apă, Aer și Tinerețe**. Premiul i-a fost

oferit câștigătorului de Ambada Austriei la București, aceasta constituind cea mai prestigioasă distincție națională care se acordă anual companiilor și persoanelor care inovează și dezvoltă soluții sustenabile în domeniul lor de activitate. Iată că și anul 2017 a venit cu un succes fulminant pentru neobositul „gardian al purității”, Victor Covaliov. De invențiile lui sunt interesate mai multe autorități publice locale, care intenționează să implementeze astfel de proiecte pentru termoficarea instituțiilor publice.

Renumitul inventator al tehnologiilor verzi, domnul Victor Covaliov, doctor, profesor universitar la Facultatea de chimie și tehnologie chimică a Universității de Stat din Moldova, este autor a circa 350 de invenții (inclusiv 69 certificate de autor a URRS), și astăzi domnia sa rămâne unul dintre cei mai activi și renumiți inventatori ai republicii.

Elaborările și tehnologiile domnului Covaliov sunt menționate cu cele mai înalte premii ale Saloanelor de invenții desfășurate în țări, precum Ungaria, Elveția, Bulgaria, Belgia, Germania, Rusia, Ucraina, România, Polonia, și desigur, Republica Moldova.

Deci, domnul Victor Covaliov merită a fi numit „un inventator al tehnologiilor verzi de succes” și un model demn de urmat, în deosebi de către tinerii inventatori

La Gala de decernare a premiilor a fost prezent prim-vicepreședintele Academiei de Științe a Moldovei, academicianul Ion Tighineanu, vicepreședintele juriului internațional al expoziției, care a menționat că Expoziția Internațională Specializată INFOINVENT a finalizat cu succes, comisiile de experți au lucrat la capacitate maximă și au apreciat la justa valoare ceea ce au demonstrat cercetătorii

noștri, ceea ce au creat ei pe parcursul ultimilor ani.

„Și aceste rezultate ne inspiră încredere în faptul că noi prosperăm, că avem talente și potențial pentru a crea aici, acasă, și să sperăm că invențiile apreciate vor fi implementate în practică”, a remarcat vicepreședintele juriului Tighineanu, precizând că deja mai multe dintre aceste invenții sunt implementate sau sunt în curs de implementare. Prim-vicepreședintele AȘM a felicitat, în numele conducerii, câștigătorii pentru succesele obținute și le-a dorit să se bucure și de alte aprecieri pentru rezultatele obținute în cercetare.

Expoziția Internațională Specializată INFOINVENT este organizată în parteneriat cu

Academia de Științe a Moldovei, Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic (AITT) și CIE „Moldexpo” și cu susținerea Oficiului European de Brevete (OEB).

Eugenia TOFAN,
Centrul Media al AȘM

Abonarea 2018

Ziarul bilunar „**FUNCȚIONARUL PUBLIC.**” Indice poștal: 67919.
Cost abonament: **3 luni - 39 lei; 6 luni - 78 lei; un an - 159 lei**

Muzeul de Istorie și Etnografie din Ungheni a fost gazda Simpozionului cu tema „Prosopul - cartea de vizită a sufletului neamului”. Evenimentul a avut loc în memoria regretatului folclorist Efim Junghietu, originar din satul Petrești.

Galina Moraru, specialistă a Secției cultură și turism a CR Ungheni, a menționat: „Practic, în fiecare toamnă desfășurăm evenimente dedicate comemorării lui Efim Junghietu: festivaluri, conferințe, simpozioane sau expoziții de fotografii. Anul acesta am convenit să organizăm un simpozion cu tematica PROSOPUL, un atribut pe care îl folosim foarte des și care semnifică calea întregii noastre vieți. Până acum am avut simpozioane cu astfel de teme, precum colindul, portul popular, viața și activitatea folcloristului. În acest an am ales prosopul, fiindcă am observat că există lacune la acest capitol, ne-am dat seama că se pierde din semnificația prosoapelor în funcție de evenimente și tot mai puțini sunt cei care cunosc totul despre prosop. Înainte de a propune tema respectivă am organizat și un seminar, pentru a analiza cum să organizăm simpozionul pentru a atinge scopul pe care ni l-am pus”.

Organizatorii și-au propus să aducă, prin activitatea respectivă,

Prosopul - sufletul spiritualității noastre

Prosopul moldovenesc țesut manual a fost cea mai răspândită ocupație a femeilor din Moldova în secolele XIX – XX, formând o mare industrie textilă particulară cu o variație deosebită de urzeli albe simple, nevedite, alese, brodate, croșetate. Este o tradiție populară puțin cunoscută în zilele noastre și care trebuie promovată pentru a fi transmisă mai departe, din generație în generație. În acest context, relevant este evenimentul produs la Ungheni.

o anumită corectitudine în utilizarea acestui atribut, dar și ce semnificații are fiecare ozor țesut pe aceste pânzeturi.

Prosopul are mai multe semnificații în utilizare. De exemplu, prosopul pentru nași, la Petrești se numește „de jur împrejur”, iar la Todirești - „coada curcanului”. Iar în zilele noastre el poate fi utilizat la cu totul alte evenimente. Și în această ordine de idei, Galina Moraru spune: „De aceea, ne dorim corectitudinea utilizării acestui articol. Vreau să vă zic că nu intenționat se încurcă, dar din neștiință. Astfel, am decis să organizăm acest simpozion”.

La eveniment au participat conducătorii colectivelor artistice și folclorice din raion, meșteri populari. Fiecare a făcut câte o

prezentare a prosopului în funcție de sărbătoare, eveniment, dar și proveniență, adică după obiceiurile din localitatea din care vin. Au fost prezentate momente specifice de utilizare a prosopului, fie la o nuntă, la o înmormântare sau petrecere.

De asemenea, au fost analizate și prezentate genurile de muzică, care însoțesc darurile de prosop, ce fel de muzică răsună când se leagă nănașul la o nuntă sau un vornicel etc. Vasile Iucal, directorul muzeului, a menționat: „Prosopul este mai puțin cercetat, scos în vileag de etnografi și prin acest eveniment ne-am propus să cunoaștem mai bine semnificația și valoarea acestuia - un atribut ce ne-a însoțit întreaga viață, ce-i drept, în ultimii ani mai puțin”.

La simpozion au participat reprezentanții mai multor colective folclorice, profesori de istorie, meșteri populari, deci cei care au tangență cu această temă. Invitați speciali la acest eveniment au fost specialiști marcanți în domeniu, printre care Varvara Buzilă, secretar științific la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău, Nicolae Popa, cercetător științific la Academia de Științe a Moldovei.

Pentru iubitorii de prosoape a fost organizată și o expoziție la muzeu.

Simpozionul a fost o continuitate a Festivalului științifico-artistic „Efim Junghietu”, inițiat în anul 2008.

Natalia MORARU,
ziarul „Unghiul”

Abonarea 2018

Continuă abonarea pentru anul 2018 la revista științifico-metodică trimestrială „ADMINISTRAREA PUBLICĂ” și la ziarul „FUNCȚIONARUL PUBLIC,” publicații ale Academiei de Administrare Publică.

Revista „Administrarea Publică” apare trimestrial.

Costul unui abonament:

3 luni - 42 lei; 6 luni - 84 lei; 1 an - 168 lei.

Ziarul „Funcționarul public” apare de 2 ori pe lună.

Costul unui abonament:

3 luni - 39 lei; 6 luni - 78 lei; 1 an - 156.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Sergiu VLADÎCA - șef Secție
Ion AXENTI - secretar responsabil
Mihai MANEA - redactor
Sergiu CARCEA - designer

ADRESA NOASTRĂ:

Mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.
Ziarul apare de două ori pe lună.
Indice 67919.
Coli de tipar 1,5. Tiraj: 350.
Dat la tipar 13.12.2017

E-mail: aap.editura@yahoo.com

CONTACTE:

Tel: 28-40-78

„Funcționarul Public” - supliment la revista „Administrarea Publică” -
publicație a Academiei de Administrare Publică.